Polsko-Ukraińskie Studia Interdyscyplinarne
2025, nr 2 (15), s. 57–65

https://czasopisma.marszalek.com.pl/en/10-15804/pom
DOI: 10.15804/PPUSI.2025.2.06

Izabela Anna Predko
Absolwentka Instytutu Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie
Uniwersytetu Szczecińskiego
ORCID: 0009-0000-0012-7085
izabelaannapredko@gmail.com

ISTOTA ROSYJSKIEJ DEZINFORMACJI NA PRZYKŁADZIE WOJNY W UKRAINIE: MECHANIZMY, NARRACJE I SKUTKI DLA SPOŁECZEŃSTW ORAZ SYSTEMU MIĘDZYNARODOWEGO

Streszczenie: Artykuł analizuje istotę rosyjskiej dezinformacji na przykładzie wojny w Ukrainie. Przedstawiono historyczne i ideologiczne podstawy propagandy rosyjskiej, koncepcję „rosyjskiego świata" i neoeurazjatyzm oraz mechanizmy współczesnej dezinformacji, w tym media państwowe i operacje cyfrowe. Omówiono kluczowe narracje propagandowe oraz ich skutki dla społeczeństw i systemu międzynarodowego. Wskazano, że skuteczna obrona przed wojną informacyjną wymaga rozwijania odporności poznawczej i edukacji medialnej.

Słowa kluczowe: rosyjska propaganda, dezinformacja, wojna w Ukrainie, „rosyjski świat", neoeurazjatyzm, rosyjskie media państwowe

THE ESSENCE OF RUSSIAN DISINFORMATION: INSIGHTS FROM THE WAR IN UKRAINE – MECHANISMS, NARRATIVES, AND IMPACTS ON SOCIETIES AND THE INTERNATIONAL SYSTEM

Abstract: The article analyzes the essence of Russian disinformation in the context of the war in Ukraine. It examines both the historical and ideological foundations of Russian propaganda, including the concepts of the "Russian World" and Neo-Eurasianism, as well as contemporary disinformation mechanisms based on state-controlled media and digital operations. Key propaganda narratives are discussed along with their impact on societies and the international system. The study emphasizes that effective defense against information warfare requires the development of cognitive resilience and the strengthening of media literacy.

Keywords: Russian propaganda, disinformation, war in Ukraine, "Russian World", Neo-Eurasianism, russian state media

Wstęp

Rosyjska dezinformacja stała się kluczowym narzędziem w polityce Kremla, szczególnie w kontekście wojny w Ukrainie. Współczesna propaganda nie ogranicza się do tradycyjnych mediów; obejmuje również internet, media społecznościowe i cyfrowe operacje psychologiczne (Weiss & Pomerantsev, 2015; Jeangène Vilmer et al., 2018, s. 12).

Celem artykułu jest analiza mechanizmów rosyjskiej dezinformacji, jej historycznych i ideologicznych podstaw oraz skutków dla społeczeństw i systemu międzynarodowego. Artykuł przedstawia również sposoby przeciwdziałania wojnie informacyjnej poprzez rozwijanie odporności poznawczej społeczeństw (Odarchenko, 2025).

Przegląd literatury

Rosyjska propaganda i dezinformacja są szeroko analizowane w literaturze naukowej. Kluczowe prace wskazują na historyczne korzenie propagandy w carskiej Rosji oraz w Związku Radzieckim (Snyder, 2018; Shultz, Godson, 1984). Autorzy tacy jak Weiss i Pomerantsev (2015) oraz Jeangène Vilmer i in. (2020) zwracają uwagę na współczesne mechanizmy manipulacji informacją, w tym wpływ mediów cyfrowych i mediów społecznościowych. Koncepcje ideologiczne, takie jak „rosyjski świat" czy neoeurazjatyzm, są analizowane w kontekście legitymizacji polityki zagranicznej Kremla (Balatska, 2022; Ungvarsky, 2025; Meienberger, 2023). Literatura przedmiotu uwzględnia również wpływ dezinformacji na społeczeństwa i politykę międzynarodową, wskazując na strategiczny wymiar wojny informacyjnej (Orzechowski, 2024; Grynszpan, 2024).

Opis zastosowanych metod badawczych

W niniejszej pracy zastosowano metody analizy jakościowej i dokumentalnej. Analizowano źródła pierwotne (artykuły prasowe, materiały wideo, komunikaty mediów państwowych) oraz źródła wtórne (literatura naukowa, raporty eksperckie). Przeprowadzono systematyczną analizę treści propagandowych publikowanych w mediach rosyjskich, w tym identyfikację powtarzających się narracji i schematów dezinformacyjnych. Dodatkowo zastosowano analizę porównawczą narracji w różnych kanałach medialnych, aby ocenić spójność i adaptacyjność przekazu Kremla.

Historyczne i ideologiczne podstawy rosyjskiej propagandy

Rosyjska strategia informacyjna nie jest zjawiskiem nowym. To kontynuacja długotrwałych tradycji, które sięgają czasów caratu, przez epokę sowiecką, aż po dzisiejszą Federację Rosyjską (Snyder, 2018). Dziedzictwo to, w połączeniu ze specyficzną mentalnością polityczną i narastającymi wyzwaniami geopolitycznymi, definiuje charakter współczesnej propagandy Kremla (Weiss & Pomerantsev, 2015; Jeangène Vilmer et al., 2018). Fundamentem tych praktyk pozostaje przekonanie o informacyjnym wymiarze władzy. Obejmuje ono zdolność nie tylko do kontrolowania przepływu informacji, ale także do konstruowania znaczeń, interpretacji rzeczywistości i legitymizowania działań państwowych (Jeangène Vilmer et al., 2018, s. 20–21; Brzeski, 2011, s. 12–13).

Podstawą współczesnej rosyjskiej propagandy jest spuścizna Związku Radzieckiego (Shultz & Godson, 1984). Szczególnie istotna była rozwinięta przez KGB koncepcja tzw. aktywnych działań (ros. активные мероприятия (Shultz & Godson, 1984). Był to zestaw skoordynowanych operacji informacyjnych i psychologicznych. Ich celem było manipulowanie opinią publiczną, wpływanie na decyzje polityczne przeciwników, osłabianie struktur społecznych i politycznych, a także tworzenie fałszywych narracji mających zdyskredytować lub zdezorientować oponentów (Brzeski, 2011, s. 15–18). „Aktywne działania" obejmowały szerokie spektrum praktyk – od fałszywych informacji i sabotażu propagandowego po działania agenturalne i tworzenie fikcyjnych organizacji. Operacje te prowadzono z dużą precyzją. Często były trudne do jednoznacznego wykrycia. Dzięki temu służyły zarówno bezpośredniemu wpływowi, jak i zacieraniu granic między prawdą a fałszem (Shultz & Godson, 1984). W okresie postsowieckim wiele z tych metod zostało zachowanych i zaadaptowanych przez rosyjskie służby specjalne. Uzupełniono je o nowe technologie cyfrowe. W efekcie mamy dziś do czynienia z dynamiczną kontynuacją dawnych praktyk w nowym wymiarze – obejmującym internet i media społecznościowe (Horbyk et al., 2023, s. 70–74).

Neoeurazjatyzm, „rosyjski świat" i cywilizacyjny opór wobec Zachodu

Istotnym elementem ideologicznym rosyjskiej propagandy jest koncepcja tzw. rosyjskiego świata (ros. Русский мир) oraz doktryna neoeurazjatyzmu, rozwijana zwłaszcza przez środowiska konserwatywne i nacjonalistyczne, a także filozofa politycznego Aleksandra Dugina (Balatska, 2022, s. 125–127; Ungvarsky, 2025). Neoeurazjatyzm postuluje, że Rosja stanowi odrębną cywilizację, różną i przeciwstawną wobec Zachodu (Ungvarsky, 2025), której celem jest nie tylko przetrwanie, ale odrodzenie i ekspansja (Ungvarsky, 2025, Epstein, 2024). W tym ujęciu Rosja jawi się jako imperium cywilizacyjne, dziedziczące po Związku Radzieckim i carskiej Rosji rolę obrońcy tradycyjnych wartości – takich jak prawosławie, suwerenność narodowa i hierarchiczność społeczna – wobec rozprzestrzeniającego się liberalizmu, globalizmu i postmodernizmu Zachodu (Epstein, 2024). Odwołując się do rzekomej wspólnoty języka, kultury, religii i „rosyjskiej cywilizacji", koncepcja ta tworzy mit geokulturowej jedności narodów postsowieckich wokół Moskwy (Meienberger, 2023) jako ich duchowego i politycznego centrum. Ma ona wymiar zarówno nostalgiczny (imperialne dziedzictwo caratu i ZSRR), jak i mobilizacyjny (legitymizowanie ekspansji i interwencji w regionie postsowieckim) (Meienberger, 2023, s. 18–20; Orzechowski, 2023, s. 25–26, Jilge, 2016). Narracja „rosyjskiego świata" jest wykorzystywana do legitymizacji polityki zagranicznej, w tym interwencji militarnych na terytoriach państw postsowieckich. Ukraina, z jej rozległą diasporą rosyjskojęzyczną, jest w tej narracji nie tylko sąsiadem, lecz integralną częścią „rosyjskiego świata", który – według propagandy Kremla – musi być chroniony przed zagrożeniami płynącymi z integracji europejskiej i atlantyckiej (Litvinova, 2024; Meienberger, 2023, s. 22).

Mechanizmy i narzędzia rosyjskiej dezinformacji

Współczesna rosyjska dezinformacja funkcjonuje jako zintegrowany i wielowymiarowy system. Łączy tradycyjne narzędzia propagandowe z nowoczesnymi technologiami cyfrowymi. Jest to działanie strategiczne, planowe i wielowarstwowe (Weiss & Pomerantsev, 2015; Horbyk et al., 2023, s. 88–89). Zakłada nie tylko rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji, lecz także systematyczne rozbijanie zaufania społecznego do instytucji, mediów i racjonalnego dyskursu (Paul & Matthews, 2016, s. 6–9). Mechanizmy te są szczególnie widoczne w czasie wojny w Ukrainie. Obejmują działania medialne, operacje cyfrowe, a także hybrydowe integracje cyberataków z operacjami militarnymi.

Na poziomie instytucjonalnym trzon propagandy stanowią media państwowe. Należą do nich także podmioty nominalnie niezależne, ale faktycznie podporządkowane Kremlowi – takie jak RT (Russia Today), Sputnik, RIA Novosti, Rossija 24 czy NTV (Yablokov & Chatterje-Doody, 2022). Ich rola nie ogranicza się do jednokierunkowego przekazywania informacji. Mają tworzyć i utrwalać narracje zgodne z interesem państwa, jednocześnie sprawiając wrażenie pluralizmu (Wardle, 2019). To element taktyki zwanej maskirowką, czyli kamuflowania faktycznej kontroli i manipulacji. Fakty są mieszane z opiniami, półprawdami i fałszywymi relacjami, co stanowi częsty mechanizm współczesnej dezinformacji na całym świecie. Tego rodzaju zabieg pozwala między innymi odwracać uwagę od działań państw lub przerzucać odpowiedzialność na wybrane grupy bądź aktorów politycznych (Wardle, 2019). W kontekście Rosji umożliwia to przypisywanie odpowiedzialności „prowokacjom Zachodu" lub „ukraińskim nacjonalistom" (Bryjka, 2024).

Rosyjskie media propagandowe działają zarówno w kraju, jak i za granicą. Adaptują przekaz do lokalnych kontekstów: w Niemczech eksponują narracje antyimigranckie, w USA – antyestablishmentowe, a na Bliskim Wschodzie – antyzachodnie (Grynszpan, 2024). Ta strategiczna adaptacja przekazu pozwala na skuteczne penetrowanie różnych grup społecznych, zwiększając zasięg i efektywność propagandy. Tworzy wrażenie pluralizmu narracyjnego, który jednak służy destabilizacji percepcji (Orzechowski, 2024, s. 17–19). Narracyjna polifonia – zamiast oferować jedną wersję wydarzeń, prezentuje wiele często wzajemnie sprzecznych „wersji prawdy", mających wzbudzać zamęt i relatywizować rzeczywistość („weaponized relativism").

Integralnym narzędziem operacji informacyjnych są działania cyfrowe. Wykorzystuje się trolle, boty i farmy dezinformacyjne (Paul & Matthews, 2016; Soares et al., 2023). Agencja Badań Internetowych w Petersburgu koordynuje masowe publikacje w mediach społecznościowych, wzmacniając prorosyjskie narracje, dyskredytując przeciwników i wywołując polaryzację społeczną

(Grynszpan, 2024). Boty automatyzują te procesy. Tworzą złudzenie szerokiego poparcia („astroturfing") i zwiększają widoczność przekazu. Synchronizacja operacji cyfrowych z ofensywą militarną wpisuje się w doktrynę wojny hybrydowej. W tym ujęciu dezinformacja staje się instrumentem destabilizacji, a prawda i zaufanie nie są wartością samą w sobie, lecz polem bitwy (Bartles, 2016, s. 32–33; Treyger et al., 2025).

Rosyjska propaganda wykorzystuje również manipulację obrazem i emocjami. Fabrykowane materiały wizualne, nagrania czy deepfake'i mają wywoływać nieufność, zmęczenie moralne (Yablokov, Chatterje-Doody, 2022) i przekonanie, że „prawda jest nieuchwytna". Przykładem tego typu działań były fałszywe nagrania prezydenta Zełenskiego wzywającego do kapitulacji. Były one szeroko rozpowszechniane w mediach społecznościowych.

Dezinformacja funkcjonuje także w ścisłej integracji z cyberatakami i operacjami militarnymi. Koordynowane ataki na infrastrukturę informacyjną Ukrainy przed inwazją w 2022 roku, wraz z kampaniami dezinformacyjnymi, pokazują, że informacja stała się polem walki. Strategicznym celem jest rozbicie spójności politycznej i społecznej przeciwnika.

Kluczowe narracje propagandowe na przykładzie wojny w Ukrainie

Rosyjska propaganda towarzysząca agresji przeciwko Ukrainie nie jest jedynie instrumentalnym manipulowaniem faktami ani wywoływaniem emocji. Stanowi złożony proces tworzenia i utrwalania spójnych, długofalowych narracji, które kształtują percepcję konfliktu zarówno wewnątrz Rosji, jak i w przestrzeni międzynarodowej (Orzechowski, 2024, s. 8–10).

Narracje te nie są przypadkowymi komunikatami. To przemyślane konstrukcje ideologiczne i psychologiczne, wpisujące się w szerszy projekt Kremla oraz jego strategiczną rywalizację z Zachodem. Spełniają funkcje legitymizacyjne, mobilizacyjne i dezinformacyjne, tworząc ramy interpretacyjne, w których wojna przedstawiana jest jako konieczna, sprawiedliwa i nieunikniona (Olchowski, 2023).

Pierwszą i najbardziej eksploatowaną narracją jest koncepcja „denazyfikacji" Ukrainy (Olchowski, 2023). Narracja ta odwołuje się do mitologii Wielkiej Wojny Ojczyźnianej, wzmacniając emocjonalną mobilizację Rosjan, a równocześnie dehumanizując Ukraińców (Olchowski, 2023). W tym ujęciu agresja militarna jawi się jako kontynuacja „antyfaszystowskiej misji" ZSRR, co psychologicznie ułatwia akceptację przemocy.

Drugim kluczowym wątkiem jest przedstawianie Rosji jako ofiary agresywnego Zachodu (Bartles, 2016). Narracja ta sugeruje, że NATO, Stany Zjednoczone i Unia Europejska prowadzą działania zmierzające do okrążenia i osłabienia Rosji, finansując „antyrosyjskie" reżimy i wspierając zmiany polityczne na Ukrainie od 2014 roku. W tej interpretacji wojna staje się konieczną obroną przed zewnętrzną agresją (Bryjka, 2024). Ta koncepcja jest kontynuacją mitu „oblężonej twierdzy" – kluczowego elementu rosyjskiej tożsamości politycznej (Young, 2015). Ma on na celu nie tylko konsolidację społeczeństwa wokół władzy. Służy także delegitymizacji wszelkiej krytyki Kremla, przedstawiając ją jako działania „służące interesom wroga".

Kolejna narracja dotyczy „historycznej jedności" Rosji i Ukrainy (Young, 2015). Ukraina przedstawiana jest jako sztuczny byt, wyrwany z naturalnego „rosyjskiego świata". W tej optyce ukraińska suwerenność zostaje zakwestionowana. Rosyjska interwencja przedstawiana jest natomiast jako odzyskiwanie integralności historycznej (Meienberger, 2023, s. 22–23). Funkcją tej narracji jest ideologiczne uzasadnienie ekspansji i przekształcenie percepcji wojny z aktu agresji w akt „zjednoczenia". W odpowiedzi na ujawnianie zbrodni wojennych propaganda wytwarza narracje o „inscenizacjach". Masakry w Buczy czy Mariupolu określane są jako tzw. prowokacje Zachodu, mające zdyskredytować Rosję (Orzechowski, 2024, s. 12–13). Celem nie jest narzucenie jednej wersji prawdy. Chodzi o sianie wątpliwości i relatywizowanie faktów. Taka strategia utrudnia jednoznaczną reakcję społeczności międzynarodowej.

Następna narracja obniża status Ukrainy do państwa upadłego. Przedstawiana jest jako skorumpowana, słaba politycznie i militarnie oraz całkowicie zależna od wsparcia Zachodu. W tym ujęciu prezydent Zełenski jest „marionetką" Ameryki, a ukraińska polityka nieautonomiczną, zdominowaną przez interesy obcych mocarstw. Ma to na celu osłabienie wiarygodności i suwerenności Ukrainy w oczach społeczności międzynarodowej oraz przesunięcie konfliktu na płaszczyznę rywalizacji z Zachodem, przedstawiając Ukrainę jako jedynie „teren działań" geopolitycznych.

Wreszcie istotnym celem propagandy jest wywoływanie obojętności, znużenia i apatii. Poprzez powtarzalność obrazów wojny i relatywizowanie faktów Rosja dąży do znieczulenia odbiorców oraz osłabienia krytycznej percepcji społeczeństw. W ten sposób wojna ma zostać „zbanalizowana" i sprowadzona do roli kolejnego, odległego konfliktu, co osłabia solidarność z Ukrainą (Orzechowski, 2024, s. 15–16).

Skutki rosyjskiej dezinformacji dla społeczeństw, państw i systemu międzynarodowego

Rosyjska dezinformacja stanowi jeden z kluczowych instrumentów wojny hybrydowej, wykraczający poza sferę komunikacji i mediów. Jej skutki obejmują społeczeństwa, państwa oraz cały system międzynarodowy prowadząc do erozji zaufania, destabilizacji politycznej oraz osłabienia struktur globalnego i regionalnego bezpieczeństwa (Odarchenko, 2025; Orzechowski, 2024, s. 17–19).

Na poziomie społecznym podstawowym skutkiem jest erozja zaufania publicznego do instytucji oraz samego pojęcia prawdy. Poprzez masowe rozpowszechnianie fałszywych narracji Kreml rozbija wspólnotę informacyjną na hermetyczne bańki. Utrudnia to prowadzenie spójnej debaty i podejmowanie racjonalnych decyzji (Weiss & Pomerantsev, 2015). W rezultacie powstaje zjawisko epistemicznej fragmentaryzacji, sprzyjające relatywizacji wartości i zniechęceniu obywateli do życia publicznego (Paul & Matthews, 2016).

W przypadku Ukrainy dezinformacja miała charakter szczególnie destrukcyjny. Od 2014 roku Rosja konsekwentnie podważała jedność narodową, kreując obraz „państwa upadłego" i antagonizując grupy społeczne (Olchowski, 2023). Po 2022 roku kampanie paniki, oparte na pogłoskach o zdradach czy atakach, zwiększyły stres społeczny i osłabiły zaufanie do instytucji – mimo wysokiej odporności ukraińskiego systemu informacyjnego.

W państwach Zachodu skutki przybierają formę polaryzacji i radykalizacji (Orzechowski, 2024). Dezinformacja podsyca spory wokół migracji, energii czy wsparcia dla Ukrainy, wzmacniając ugrupowania antysystemowe i generując zjawisko „Ukraine fatigue" (Orzechowski, 2024, s. 18–19). Prowadzi to do osłabienia konsensusu politycznego oraz potencjalnych podziałów w UE i NATO (Bryjka, 2024).

Skutki rosyjskiej dezinformacji są również zauważalne poza Zachodem – zwłaszcza w państwach Afryki, Azji Południowo-Wschodniej i Ameryki Łacińskiej. Kreml z powodzeniem eksportuje swoje narracje jako alternatywę wobec „hegemonii Zachodu", odwołując się do retoryki antykolonialnej, suwerennościowej i antyglobalistycznej (Orzechowski, 2024; Siedin & Subarion, 2025). W wielu z tych krajów media państwowe, takie jak RT Arabic, RT Español czy Sputnik Africa, prezentują Rosję jako „sojusznika emancypacyjnego", sprzeciwiającego się „dyktatowi" Zachodu (Grynszpan, 2024). Dezinformacja o rzekomej odpowiedzialności Ukrainy i UE za kryzys żywnościowy czy twierdzenia o „braku dowodów" na zbrodnie wojenne Rosji trafiają do opinii publicznej, która często nie ma dostępu do niezależnych źródeł informacji. W efekcie, mimo jednoznacznych dowodów na agresję, wiele państw Globalnego Południa nie opowiedziało się jednoznacznie po stronie Ukrainy.

Na poziomie międzynarodowym celem jest osłabienie instytucji wielostronnych, takich jak ONZ, OBWE czy UE. Rosja stara się dyskredytować raporty i misje obserwacyjne, podważając znaczenie prawa międzynarodowego (Orzechowski, 2024, s. 19–20). Długofalowo prowadzi to do kryzysu prawdy i zamętu aksjologicznego, utrudniając rozwój krytycznego myślenia oraz osłabiając demokratyczne zaangażowanie społeczeństw (Odarchenko, 2025).

W efekcie rosyjska dezinformacja stanowi jedno z najpoważniejszych wyzwań dla stabilności społeczeństw i bezpieczeństwa międzynarodowego, destabilizując nie tylko politykę wewnętrzną, lecz także system globalny (Orzechowski, 2024).

Czy można wygrać wojnę informacyjną?

Wojna informacyjna, której spektakularnym przykładem jest rosyjska agresja przeciwko Ukrainie, wyznacza nowy paradygmat konfliktów. Informacja przestała być narzędziem wspierającym działania militarne. Stała się samodzielnym instrumentem kształtowania rzeczywistości politycznej, społecznej i psychologicznej (Orzechowski, 2024, s. 22–23; Hague, 2024). Pojęcie „zwycięstwa" w tej sferze nie oznacza ostatecznego rozstrzygnięcia. Nie istnieje punkt końcowy, po którym

można ogłosić pełny triumf. Istotą jest raczej zdolność społeczeństw do ochrony prawdy, zachowania spójności i rozwijania odporności poznawczej wobec manipulacji (Orzechowski, 2024; Odarchenko, 2025). Fundamentem staje się zaufanie do instytucji, edukacja krytycznego myślenia oraz długofalowa współpraca w wymiarze krajowym i międzynarodowym (Jeangène Vilmer et al., 2018, s. 12–13).

Paradoksalnie, intensywna ofensywa dezinformacyjna Rosji może stać się źródłem jej własnej słabości. Państwo oparte na kłamstwie traci zdolność do autentycznej komunikacji – zarówno wewnętrznej, jak i zewnętrznej. Prowadzi to do erozji legitymizacji i izolacji (Weiss & Pomerantsev, 2015). Dla demokracji kluczowym wyzwaniem pozostaje znalezienie równowagi między obroną przed manipulacją a ochroną wolności słowa. Odpowiedzią powinna być nowa doktryna bezpieczeństwa poznawczego, traktująca obywatela jako aktywnego uczestnika wspólnej obrony (Odarchenko, 2025). Zwycięstwo w wojnie informacyjnej to nie unicestwienie przeciwnika, lecz trwała zdolność do samodzielnej orientacji i wspólnotowego działania w warunkach nieustannego sporu o sens i prawdę (Orzechowski, 2024, s. 23–24).

Rosyjska dezinformacja jest strategią długofalową, której celem jest osłabienie spójności społecznej i destabilizacja przeciwników. Jej skuteczność polega na podważaniu zaufania i sianiu chaosu (Odarchenko, 2025). Wojna w Ukrainie dowiodła, że walka o informację jest równie istotna jak działania militarne. Skuteczna odpowiedź wymaga edukacji, odporności poznawczej i współpracy międzynarodowej w obronie prawdy i demokracji (Orzechowski, 2024, s. 24–25; DISA, 2025).

Wnioski końcowe

Reasumując rozważania zawarte w artykule, należy stwierdzić, iż rosyjska propaganda opiera się na historycznych tradycjach carskiej i sowieckiej Rosji, adaptując je do współczesnych narzędzi cyfrowych. Przeprowadzona analiza wykazuje, że narracje takie jak „denazyfikacja" Ukrainy oraz przedstawianie Rosji jako ofiary agresji Zachodu funkcjonują jako kluczowe uzasadnienia działań militarnych (Olchowski, 2023), a koncepcje takie jak „rosyjski świat" i neoeurazjatyzm stanowią ideologiczne uzasadnienie interwencji militarnych i ekspansji Kremla (Meienberger, 2023; Orzechowski, 2024).

Analiza wskazuje ponadto, że rosyjska propaganda jest wielowymiarowa, adaptacyjna i ściśle sprzężona z polityką militarną, co umożliwia szybkie reagowanie na zmieniające się okoliczności konfliktu poprzez synchronizację przekazów propagandowych z operacjami wojskowymi. Mechanizmy propagandowe obejmują media państwowe, operacje cyfrowe oraz zorganizowane działania botów i trolli (Yablokov, Chatterje-Doody, 2022; Soares et al., 2023).

W przypadku skutków społecznych i politycznych przeprowadzona analiza wskazuje, że oddziaływanie rosyjskiej propagandy jest odczuwalne na kilku poziomach:

- na poziomie społecznym prowadzi do erozji zaufania i polaryzacji (Odarchenko, 2025),
- na poziomie państwowym osłabia instytucje i spójność wewnętrzną,
- na poziomie międzynarodowym podważa prawo międzynarodowe i destabilizuje system bezpieczeństwa globalnego.

Przeprowadzona analiza wskazuje także, że zwalczanie dezinformacji wymaga podejścia systemowego, obejmującego: rozwijanie kompetencji medialnych, wzmacnianie odporności poznawczej społeczeństw oraz instytucjonalne działania przeciwko dezinformacji (Orzechowski, 2024).

Rozważania zawarte w niniejszym artykule skłaniają do konstatacji, iż rosyjska propaganda jest złożona, adaptacyjna i sprzężona z polityką militarną, dezinformacja destabilizuje społeczeństwa i państwa oraz podważa system międzynarodowy, a działania prewencyjne wymagają pogłębionej edukacji medialnej, odporności poznawczej i współpracy międzynarodowej.

Bibliografia

1. Balatska, O. (2022). *Eurasianism, neo-Eurasianism and anti-Ukrainianism in the narratives of modern Russian propaganda*, „Studia Polityczne", 50(4), 123–148, https://doi.org/10.35757/STP.2022.50.4.03
2. Bartles, C.K. (2016, January–February). *Getting Gerasimov right*, „Military Review", 96(1), 30–38, https://www.armyupress.army.mil/Portals/7/military-review/Archives/English/MilitaryReview_20160228_art009.pdf

3. Bendyk, E. (2025, August 22). *Droga niepodległość*. Fundacja im. Stefana Batorego, https://www.batory.org.pl/wp-content/uploads/2025/08/E.Bendyk_Droga.niepodleglosc.pdf
4. Brzeski, R. (2011). *Dezinformacja*. Internet Archive, https://ia801805.us.archive.org/33/items/paczuszka_1/Brzeski%20--%20Dezinformacja.pdf
5. Bryjka, F. (2024, March 27). *Russia intensifies disinformation offensive against Ukraine*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych (PISM), https://pism.pl/publications/russia-intensifies-disinformation-offensive-against-ukraine
6. DISA. (2025, March 14). *The long-term impact of Russian disinformation on public perception*. DISA, https://disa.org/the-long-term-impact-of-russian-disinformation-on-public-perception
7. Epstein, M. (2024, April 25). *The politics of apocalypse: On the Russian anti-world. Northwestern University Forum in Russian Philosophy, Literature, and Religious Thought*, https://sites.northwestern.edu/nurprt/2024/04/25/the-politics-of-apocalypse-on-the-russian-anti-world
8. Gerasimov, V. (2016). *The value of science is in the foresight: New challenges demand rethinking the forms and methods of carrying out combat operations*, „Military Review", 96(1), 23–29, http://www.armyupress.army.mil/Portals/7/military-review/Archives/English/MilitaryReview_20160228_art008.pdf
9. Grynszpan, E. (2024, October 12). *The Russian disinformation machine, a constantly changing ecosystem*. „Le Monde", https://www.lemonde.fr/en/international/article/2024/10/12/the-russian-disinformation-machine-a-constantly-changing-ecosystem_6729193_4.html
10. Hague, W. (2024, October 14). *The next big battlefield will be in our minds*, „The Time", https://www.thetimes.com/comment/columnists/article/the-next-big-battlefield-will-be-in-our-minds-wkspf5g6t
11. Horbyk, R., Prymachenko, Y., & Orlova, D. (2023). *The transformation of propaganda: The continuities and discontinuities of information operations, from Soviet to Russian active measures.* „Nordic Journal of Media Studies", 5(1), 68–94, https://doi.org/10.2478/njms-2023-0005
12. Jeangène Vilmer, J.-B., Escorcia, A., Guillaume, M., & Herrera, J. (2018, August). *Information manipulation: A challenge for our democracies* [Report]. Policy Planning Staff (CAPS), Ministry for Europe and Foreign Affairs & Institute for Strategic Research (IRSEM), Ministry for the Armed Forces, https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/information_manipulation_rvb_cle838736.pdf
13. Jilge, W. (2016, May 3). *Russkiy Mir: "Russian World". On the genesis of a geopolitical concept and its effects on Ukraine*, German Council on Foreign Relations (DGAP), https://dgap.org/en/events/russkiy-mir-russian-world
14. Litvinova, D. (2024, February 21). *How the Kremlin weaponized Russian history – and has used it to justify the war in Ukraine*. AP News, https://apnews.com/article/80cb70fff9820357eddb83170695bdbb
15. Meienberger, A. (2023). *The concept of the "Russkiy Mir": History of the concept and Ukraine*. „Euxeinos", 13(35), 15–29, https://doi.org/10.55337/35.QLPT4607
16. Menkiszak, M. (2014, March 27). *Doktryna Putina: Tworzenie koncepcyjnych podstaw rosyjskiej dominacji na obszarze postradzieckim*. Komentarze OSW, 131. Ośrodek Studiów Wschodnich, https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2014-03-27/doktryna-putina-tworzenie-koncepcyjnych-podstaw-rosyjskiej
17. Odarchenko, K. (2025, January 24). *The fight against disinformation: A persistent challenge for democracy*. Foreign Policy Research Institute, https://www.fpri.org/article/2025/01/the-fight-against-disinformation-a-persistent-challenge-for-democracy
18. Olchowski, J. (2023, May 15). *Specjalna wojna ojczyźniana*, Instytut Europy Środkowej, https://ies.lublin.pl/komentarze/specjalna-wojna-ojczyzniana
19. Orzechowski, M. (2023). *Russkiy Mir (Russian World): An exemplification of All-Russian nationalism. The strategy of neo-imperial expansionism of the Russian Federation in regional and global dimensions*, „Polish Political Science Yearbook", 53(3), 21–34, https://oaji.net/articles/2023/4216-1740121718.pdf
20. Orzechowski, M. (2024). *Disinformation and propaganda in Russia's information warfare: Concepts, resources, areas of impact*, „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne", 83(1), 7–23, https://doi.org/10.15804/athena.2024.83.01
21. Paul, C., & Matthews, M. (2016, July 11). *The Russian "Firehose of Falsehood" propaganda model: Why it might work and options to counter it*. RAND Corporation, https://www.rand.org/pubs/perspectives/PE198.html
22. Shekhovtsov, A. (n.d.). Imperialism and nationalism in Russian nationalism. University of Oxford, Faculty of Medieval and Modern Languages, https://public.mml.ox.ac.uk/russian/nationalism/shekhovtsov2.html
23. Shultz, R.H., Jr., & Godson, R. (1984). *Dezinformatsia: Active measures in Soviet strategy*. Pergamon-Brassey's. https://archive.org/details/dezinformatsiaac0000shul/page/n6/mode/1up
24. Siedin, O., & Subarion, A. (2025, January 16). *"True Europe," "Eurasian Civilization," "Russkiy Mir": How Moscow justifies its imperial ambitions across different regions of the world*. Res Publica, https://en.respublica.lt/true-europe-eurasian-civilization-russkiy-mir-how-moscow-justifies-its-imperial-ambitions-a
25. Snyder, T. (2018). *The road to unfreedom: Russia, Europe, America*. Crown Publishing Group, https://books.google.

pl/books/about/The_Road_to_Unfreedom.html?id=Z-rMyDwAAQBAJ

26. Soares, F.B., Gruzd, A., & Mai, P. (2023). *Falling for Russian propaganda: Understanding the factors that contribute to belief in pro-Kremlin disinformation on social media*, „Social Media + Society", 9(4), https://doi.org/10.1177/20563051231220330
27. Treyger, E., Williams, H.J., & D'Arrigo, A. (2025), *Measuring the reach of Russia's propaganda in the Russia-Ukraine war*. RAND Corporation, https://doi.org/10.7249/RBA3450-2
28. Ungvarsky, J. (2025). Eurasianism. EBSCO Research Starters, https://www.ebsco.com/research-starters/political-science/eurasianism
29. Wardle, C. (2019, September 1). Misinformation has created a new world disorder. Scientific American, https://www.scientificamerican.com/article/misinformation-has-created-a-new-world-disorder
30. Weiss, M., & Pomerantsev, P. (2015). The menace of unreality: How the Kremlin weaponizes information, culture, and money. Institute of Modern Russia, https://imrussia.org/media/pdf/Research/Michael_Weiss_and_Peter_Pomerantsev__The_Menace_of_Unreality.pdf
31. Yablokov, I., & Chatterjee-Doody, P.N. (2022). *Russia Today and conspiracy theories: People, power and politics on RT*. Routledge, https://www.researchgate.net/publication/351799451_Russia_Today_and_Conspiracy_Theories_People_Power_and_Politics_on_RT
32. Young, C. (2015, May 9). *Putin's Russia has to deal with the legacy of World War II*, TIME, https://time.com/3852689/ussr-russia-victory-day-wwii-putin-ukraine.